

دانشگاه جامع علمی کاربردی

دانشگاه علمی کاربردی واحد ۳۴

گروه هنر

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی

گرافیک (تصویرسازی)

بررسی تطبیقی مجسمه و نقش برجسته های یونان و بین النهرین

استاد راهنما:

سرکار خانم مهروز محمودی

دانشجو:

آرزو گلفر

زمستان ۱۳۹۲

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده.....	۲
مقدمه.....	۳
فصل اول : کلیات طرح.....	۱
۱ - ۱ . کلیات تحقیق.....	۱
۱ - ۲ . اهداف تحقیق.....	۱
۱ - ۳ . سوالات تحقیق.....	۱
۱ - ۴ . فرضیات تحقیق.....	۱
۱ - ۵ . محدودیت های تحقیق.....	۲
۱ - ۶ . روش تحقیق.....	۲
فصل دوم : سیر تحول در هنر یونان (مجسمه و نقش برجسته).....	۳
۲ - ۱ . بررسی هنر مجسمه و نقش برجسته در یونان باستان (در ادوار مختلف).....	۳
۲ - ۱ - ۱ . دوره ی هندسی و دوره ی کهن.....	۳
۲ - ۱ - ۲ . دوره ی کلاسیک (عصر طلایی).....	۶
۲ - ۱ - ۳ . دوره ی هلنی (قرن چهارم ق.م).....	۱۳
(شکل ۲۰ - ۱۰) . الهه ی پیروزی ساموتراس ، حدود ۱۹۰ ق.م . مرمر ، موزه ی لوور ، پاریس.....	۱۷
۲ - ۱ - ۴ . بررسی آثار هنرمندان یونان.....	۲۱
۲ - ۱ - ۴ - ۱ . بررسی آثار فیدياس.....	۲۱
۲ - ۱ - ۴ - ۲ . بررسی آثار پولوکلیتوس.....	۲۲
۲ - ۱ - ۴ - ۳ . بررسی آثار پراکسیتلس.....	۲۴
۲ - ۱ - ۴ - ۴ . بررسی آثار اسکوپاس و لوسیپوس.....	۲۵
۲ - ۲ . شناخت آثار هنری یونان از منظر مباحث اعتقادی و فرهنگی.....	۲۶
۲ - ۲ - ۱ . بررسی دین و فرهنگ در هنر یونان.....	۲۶
۲ - ۲ - ۲ . بررسی تفکر متافیزیک در هنر یونان.....	۲۷
۲ - ۳ . شناخت آثار هنری یونان منظر مباحث موضوعی و کاربردی.....	۲۹
۲ - ۳ - ۱ . جایگاه مرد و زن در مجسمه و نقش برجسته های یونان.....	۲۹
۲ - ۳ - ۲ . جایگاه المپیک در مجسمه و نقش برجسته های یونان.....	۳۱
۲ - ۳ - ۳ . جایگاه اسطوره در مجسمه و نقش برجسته های یونان.....	۳۱
۲ - ۴ . بررسی شیوه و اسلوب مجسمه و نقش برجسته های یونان.....	۳۲
۲ - ۴ - ۱ . آشنایی با الگو و شیوه ی ساخت پیکره های یونانی.....	۳۲
۲ - ۴ - ۱ - ۱ . بررسی پیکره های مفرغی در اوایل قرن پنجم ق.م.....	۳۴
۲ - ۴ - ۱ - ۲ . بررسی پیکره های یونانی متأثر از مصر باستان.....	۳۵

فصل سوم : سیر تحول در هنر بین النهرین باستان (مجسمه و نقش برجسته)	۳۷
۱-۳ . بررسی مجسمه و نقش برجسته در بین النهرین (در ادوار مختلف)	۳۷
۱ - ۱ - ۳ . دوره ی سومر - اکد	۳۷
۲ - ۱ - ۳ . دوره ی بابل	۴۲
۳ - ۱ - ۳ . دوره ی آشور	۴۳
۲ - ۳ . شناخت آثار هنری بین النهرین از منظر مباحث اعتقادی و فرهنگی	۴۶
۱ - ۲ - ۳ . بررسی دین و فرهنگ در هنر بین النهرین	۴۶
۳ - ۳ . شناخت آثار هنری بین النهرین از منظر مباحث موضوعی و کاربردی	۴۷
۱ - ۳ - ۳ . مهرنگاره ها و مهرهای استوانه ای	۴۷
۲ - ۳ - ۳ . جایگاه یادمان ها در هنر بین النهرین	۴۷
۳ - ۳ - ۳ . پیکرتراشی سه بعدی	۴۸
۴ - ۳ . بررسی شیوه و اسلوب مجسمه و نقش برجسته در بین النهرین	۴۹
۱ - ۴ - ۳ . آشنایی با الگو و شیوه ی ساخت پیکره و نقش برجسته های بین النهرین	۴۹
فصل چهارم : بررسی تطبیقی مجسمه و نقش برجسته های یونان و بین النهرین	۵۱
۵ - ۴ . بررسی تطبیقی حماسه های اودیسه و گیل گمش (به عنوان دو منبع الهامبخش در یونان و بین النهرین)	۵۴
فصل پنجم : نتیجه گیری	۵۶
فهرست منابع	۵۸

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۵۱.....	جدول ۱. (۴ - ۱) . مقایسه ی میان دو تمدن براساس مباحث اعتقادی و فرهنگی.....
۵۲.....	جدول ۲. (۴ - ۲) . مقایسه ی میان دو تمدن براساس مباحث موضوعی و کاربردی.....
۵۳.....	جدول ۳. (۴ - ۳) . مقایسه ی میان دو تمدن بر اساس شیوه و اسلوب.....
۵۴.....	جدول ۴. (۴ - ۴) . مقایسه میان دو حماسه ی اودیسه و گیل گمش بر اساس به عنوان منابع الهام بخش.....
۵۵.....	جدول ۵. (۴ - ۵) . بررسی تطبیقی میان دو تمدن یونان و بین النهرین.....

فهرست شکل‌ها

عنوان	صفحه
(شکل ۲-۱) . جنگاور مفرغی به شیوه ی هندسی ، آکروپولیس آتن ، اواخر سده ی هشتم ، موزه ی ملی ، آتن.....	۴.....
(شکل ۲-۲) . ماوسولوس ، از آرامگاه واقع در هالیکارناسوس ، حدود ۳۵۵ ق.م . مرمر ، موزه ی بریتانیا ، لندن.....	۵.....
(شکل ۲-۳) . جوان کریتیوسی ، حدود ۴۸۰ ق.م . مرمر ، موزه ی آکروپولیس ، آتن.....	۸.....
(شکل ۲-۴) . مرد نیزه دار ، اثر پولوکلیتوس ، حدود ۴۵۰ - ۴۴۰ ق.م . مرمر ، موزه ی ملی ، ناپل.....	۹.....
(شکل ۲-۵) . آپولون ، از سنتوری غربی معبد زئوس در اولمپ ، حدود ۴۶۰ ق.م . مرمر ، موزه ی اولمپ.....	۱۰.....
(شکل ۲-۶) . هیپودامیا در جنگ کنتاوروس ، از سنتوری غربی معبد زئوس ، حدود ۴۶۰ ق.م . مرمر ، موزه ی المپ.....	۱۱.....
(شکل ۲-۷) . پوسیدون (زئوس) ، حدود ۴۶۰ - ۴۵۰ ق.م . مفرغ ، موزه ی ملی ، آتن.....	۱۲.....
(شکل ۲-۸) . مردی از اقوام گل در حال مرگ ، حدود ۲۳۰ - ۲۲۰ ق.م . پرگاموم ، مرمر ، موزه ی کاپیتولینه ، رم.....	۱۴.....
(شکل ۲-۹) . نبرد یونانیان با زنان طایفه ی آمازون ، اثر اسکوپاس ، افریز شرقی آرامگاه ماوسولوس در هالیکارناسوس ، مرمر ، موزه ی بریتانیا ، لندن.....	۱۵.....
(شکل ۲-۱۰) . الهه ی پیروزی ساموتراس ، حدود ۱۹۰ ق.م . مرمر ، موزه ی لوور ، پاریس.....	۱۷.....
(شکل ۲-۱۱) . آتنا و آکونونیوس ، ضلع شرقی کتیبه ی ((مذبح زئوس)) در پگاموم ، حدود ۱۸۰ ق.م . مرمر ، موزه ی دولتی ، برلین.....	۱۸.....
(شکل ۲-۱۲) . جبهه ی غربی ((مذبح زئوس)) در پرگاموم ، کناره ی غربی آسیای صغیر ، موزه ی دولتی ، برلین.....	۲۱.....
(شکل ۲-۱۳) . مرد اراپه ران ، از معبد آپولون در دلفی ، حدود ۴۸۰ ق.م . مفرغ ، موزه ی دلفی.....	۲۳.....
(شکل ۲-۱۵) . جزئی از پیکره ی هرمس و دیونوسوس ، حدود ۳۴۰ ق.م . مرمر ، موزه ی اولمپیا.....	۲۴.....
(شکل ۳-۱) . سر گودآ از لاگاش (تلو) . حدود ۲۱۵۰ ق.م . دیوریت، موزه ی هنرهای زیبا ، باستن.....	۳۸.....
(شکل ۳-۲) . سردیس زن ، از اوروک (الورقاء) . حدود ۳۵۰۰ - ۳۰۰۰ ق.م . موزه ی عراق ، بغداد.....	۳۸.....
(شکل ۳-۳) . پیکره هایی از معبد أبو ، تل اسمر ، حدود ۲۷۰۰ - ۲۵۰۰ ق.م . مرمر ، موزه ی عراق.....	۳۹.....
(شکل ۳-۴) . سر فرمانروای اکدی ، نینوا (کویونجیک) ، حدود ۲۳۰۰ - ۲۲۰۰ ق.م ، مفرغ ، موزه ی عراق ، بغداد.....	۴۰.....
(شکل ۳-۵) . لوح پیروزی نارامسین ، حدود ۲۳۰۰ - ۲۲۰۰ ق.م . سنگ ، موزه ی لوور ، پاریس.....	۴۱.....
(شکل ۳-۶) . لوح قانون حمورابی ، حدود ۱۷۶۰ ق.م . دیوریت ، موزه ی لوور ، پاریس.....	۴۳.....
(شکل ۳-۷) . ماده شیر محتضر ، از نینوا (کویونجیک) . حدود ۶۵۰ ق.م . سنگ آهک ، موزه ی بریتانیا ، لندن.....	۴۵.....
(شکل ۳-۸) . آشور بانپال در حال شکار شیران ، نینوا ، حدود ۶۵۰ ق.م . مرمر سفید ، موزه بریتانیا ، لندن.....	۴۵.....

چکیده

تمامی تحقیق‌ها به منظور رسیدن به اهدافی خاص انجام می‌شوند و این پژوهش نیز ضمن دستیابی به پیشینه‌ی هنر مجسمه و نقش برجسته‌های یونان و بین‌النهرین و مقایسه‌ی میان آن‌ها به نگارش درآمده است. و از آنجایی که این دو تمدن موجب شکل‌گیری دو فرهنگ شرق و غرب با نگرش و آیینی متفاوت از یکدیگر شده‌اند، پس به سیر تحول در میان ادوار مختلف آن‌ها می‌پردازیم.

بنابراین بررسی اعتقادات دینی و فرهنگی، موضوعات کاربردی و مبانی ساخت مجسمه و نقش برجسته‌های دو تمدن یونان و بین‌النهرین، و نگاهی گذرا به حماسه‌های ایشان به عنوان مهم‌ترین منابع الهام‌بخش در خلق آثارشان، اهداف این پژوهش را شامل می‌شوند.

در طول انجام این پژوهش و به منظور دستیابی به اهداف مورد نظر با سوالاتی نظیر یافتن جایگاه فلسفه در هنر تمدن‌های یونان و بین‌النهرین مواجه خواهیم شد: در تمدن یونان همواره ردپای فلسفه در تمامی زمینه‌های هنری قابل مشاهده است و آن‌ها پیوسته در تلاش بودند تا برای هر موضوع بر اساس عقل و منطق خویش تصمیم بگیرند، در حالی که در تمدن بین‌النهرین حضور خدایان، ابعاد هنر ایشان را در بر گرفته است. و در ادامه به مسئله‌ی شبیه‌سازی و بازنمایی دقیق پیکره‌های یونانی نسبت به پیکره‌های بین‌النهرین که جواب آن در شیوه‌ی نگرش این دو تمدن به عالم طبیعت نهفته است خواهیم پرداخت: یونانیان شیفته‌ی زیبایی طبیعی بودند و در همه‌ی زمینه‌ها از جمله مجسمه‌سازی و نقش برجسته، سعی داشتند تا با احاطه کامل بر موضوع مورد نظر، آن را همان‌گونه که در طبیعت یافت می‌شود در هنر خود پدیدار کنند. اما در تمدن بین‌النهرین هنرمندان به ساده‌نمایی‌ها اکتفا کرده و پیرامون خود را همان‌گونه می‌پنداشتند در هنرشان نمایان می‌کردند.

و در پایان لازم به ذکر است که برای دستیابی به اطلاعات جمع‌آوری شده علاوه بر روش کتابخانه‌ای و مجازی از مقایسه‌ی تطبیقی استفاده شده است.

کلید واژگان: مجسمه، نقش برجسته، یونان، بین‌النهرین.